

OBSAH

Část první

TEORIE JAZYKA

Strana

Úvod	9
<u>H l a v a 1. ZNAKOVÉ A NEZNAKOVÉ VLASTNOSTI JAZYKA</u>	17
1.1 Jazykověda a sémiotika	17
1.11 Obecná sémiotika a lingvistická sémiotika	17
1.12 Specifičnost jazykového znakového systému	19
1.2 Základní otázky lingvistické sémiotiky	20
1.21 Pojetí znaku	20
1.22 Druhy znaků a jednotky jazyka	21
1.23 Neznakové vlastnosti jazykových jednotek	23
<u>H l a v a 2. JAZYK JAKO SYSTÉM</u>	26
2.1 Systém a struktura jazyka	26
2.11 Potenciálnost a otevřenost jazykového systému	26
2.12 Jazyk jako systém systémů	27
2.2 Základní a hraniční roviny jazyka	28
2.21 Foneticko-fonologická rovina	29
2.22 Morfematická a morfologická rovina	29
2.23 Syntaktická rovina	32
2.24 Lexikálně sémantická rovina jazyka	34
2.25 Mimoslovné jevy a hraniční roviny	35
2.3 Teorie jazykové struktury	36
2.31 Teorie izomorfismu	37
2.32 Teorie hierarchie rovin	38
2.33 Slovní druhy jako projev souvislostí mezi rovinami	39
<u>H l a v a 3. JAZYK A MYŠLENÍ</u>	42
3.1 Základní směry mentalingvistiky	42
3.11 Jazyk a logické myšlení	42
3.12 Jazyk a psychická činnost mluvčího	43
3.13 Jazyk a přenos informace	44
3.14 Jazykové významy a přenesené informace	44
3.2 Typy a druhy jazykových významů	45
3.21 Význam jako obsah jazykových jednotek	45
3.22 Význam a typy sdělení	46
3.23 Přímé a přenesené významy	47
3.3 Odrazové funkce jazyka	49
3.31 Formální a obsahové významy	49
3.32 Jazykové jednotky a kontext	50
3.33 Teorie jazykové relativity	51

<u>H l a v a 4. JAZYK A SPOLEČNOST</u>	54
4.1 Jazyk a řečová činnost	54
4.11 Řečový akt a psychofyziologické řečové mechanismy	54
4.12 Sociální povaha řečové činnosti	55
4.13 Dvojjazyčnost jako psychofyzický a sociální jev	56
4.2 Jazyk jako sociálně historická norma	57
4.21 Jazykový systém a jazyková norma	57
4.22 Typy jazykové normy	58
4.23 Úzus, teritoriální a sociální rozvrstvení jazyka	59
4.24 Spisovný jazyk a jeho styly	61
4.3 Sociální společenství a sociální typy jazyků	62
4.31 Národnost a její jazyk	62
4.32 Národ a národní jazyk	63
4.33 Jazyk pro mezinárodní komunikaci	64
<u>H l a v a 5. JAZYK A HISTORIE</u>	67
5.1 Vývoj jazyka a aspekty lingvistiky	67
5.11 Synchronie a diachronie	67
5.12 Stav jako dynamická rovnováha	67
5.13 Historie jazyka a chronologické průřezy	68
5.2 Historie jazyka - historie národa	69
5.21 Jazykové kontakty	70
5.22 Jazyk a kultura	71
5.23 Sociální podmíněnost historie jazyka	73
5.3 Vnější a vnitřní zákony jazykového vývoje	74
5.31 Vnitřní zákony	75
5.32 Vnější zákony	75
5.33 Příčiny historického vývoje jazyků	77

Část druhá

M E T O D Y J A Z Y K O V Ě D Y

Úvod	82
<u>H l a v a 6. ZPŮSOBY POZNÁNÍ A METODY LINGVISTIKY</u>	83
6.1 Metody poznání a metodologie vědy	83
6.2 Vědecké poznání jako proces	84
6.21 Pozorování jako způsob studia jazyka	85
6.22 Experiment jako způsob zkoumání jazyka	85
6.23 Lingvistické modelování	86
6.24 Lingvistická interpretace	88
6.25 Jednota empirického a teoretického poznání	89
6.3 Lingvistické metody	90
6.31 Metoda jako aspekt zkoumání	90
6.32 Metoda jako postup zkoumání	91
6.33 Metodika zkoumání	91

6.34	Metodika zkoumání a způsob popisu	92
6.35	Klasifikace základních metod lingvistiky	93
<u>H l a v a 7. POPISNÁ METODA . . . . .</u>		96
7.1	Jazykové jednotky a jejich popis	96
7.11	Jednotky a jejich příznaky	96
7.12	Jednotky jazyka a jednotky analýzy	97
7.13	Základní typy postupů popisné metody	99
7.2	Postupy vnější interpretace	100
7.21	Sociologické postupy	100
7.22	Logicko-psychologické postupy	101
7.23	Artikulačně akustické postupy	103
7.24	Postupy mezirovinné interpretace	104
7.25	Distributivní metodika	104
7.3	Postupy vnější interpretace	106
7.32	Postupy paradigmat a paradigmatické metodika	106
7.33	Opoziční postup	107
7.34	Postupy sémantického pole	109
7.35	Poziční postupy	110
7.36	Postup transformací a transformační metoda	110
7.4	Matematické postupy	112
7.41	Logicko matematické modelování	113
7.42	Statistické postupy	114
7.5	Instrumentální postupy a automatizace lingvistických zkoumání	117
7.51	Instrumentální postupy ve fonetice	117
7.52	Automatizace lingvistických zkoumání	118
<u>H l a v a 8. KOMPARATIVNÍ METODA . . . . .</u>		121
8.1	Historickosrovnávací metoda	121
8.11	Historickosrovnávací jazykověda a metoda	122
8.12	Stanovení genetické shody	124
8.13	Rekonstrukce prarvarů	125
8.14	Absolutní a relativní chronologie	125
8.15	Etymologická analýza	127
8.2	Komparativně historická metoda	128
8.21	Shody a rozdíly v historické perspektivě	129
8.22	Vnitřní rekonstrukce a chronologizace	130
8.23	Dialektografie	132
8.24	Postupy kulturně historické interpretace	133
8.25	Textologické přístupy	134
8.3	Porovnávací metoda	134
8.31	Porovnávací studium a porovnávací metoda	135
8.32	Vymezení základů pro porovnávání	136
8.33	Porovnávací interpretace	138
8.34	Porovnávací metodika a typologické zkoumání	140

Doplňková literatura	147
Genealogické klasifikace jazyků	153